

використовує сучасні можливості Інтернету. При цьому виключається вкрай необхідний аспект «самостійності» у процесі підготовки студента.

З огляду на викладене, слід визнати, що більш ефективною на сьогодні стає така форма роботи, як рецензування наукових статей. При цьому, студенти можуть складають уявлення про існуючі сучасні тенденції розвитку науки вітчизняного сімейного права, набувають навички самостійного осмислення та теоретичного обґрунтування тих чи тих проблем правового регулювання сімейних відносин, і як наслідок, отримують практику формування та аргументації власної позиції в рамках наукової дискусії.

*Волосенко А., аспірант
кафедри педагогіки та психології*

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЕКОНОМІКИ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Однією з передумов вирішення важливого і складного завдання з підготовки сучасного викладача є розвиток його педагогічної майстерності, зокрема, шляхом удосконалення змісту його психолого-педагогічної підготовки та формування у нього готовності до творчої самореалізації під час навчання в університеті.

Проблемою визначення сутності і змісту педагогічної майстерності займалися вітчизняні і зарубіжні дослідники, зокрема В.Й. Гриньов, О.А. Дубасенюк, І.А. Зязюн, Н.В. Кузьміна, А.І. Кузьмінський, Н.В. Кухарев, С.О. Сисоєва, А.І. Щербаков та ін. При цьому вони відзначають, що майстерність педагога прямо не пов'язана зі стажем його роботи, вона може виявитися й на більш ранніх етапах професіоналізації, коли молодий викладач не просто орієнтується на гарантований результат, але здійснює діяльність творчо. Аналізуючи особливості педагогічної майстерності, дослідники акцентують увагу на її зв'язку з педагогічною творчістю.

Поділяючи думку академіка І. Зязюна, який розглядає педагогічну майстерність як комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації педагогічної діяльності на рефлексивній основі, як досконале, творче виконання вчителем професійних функцій на рівні мистецтва, можемо стверджувати, що творчість є обов'язковою умовою майстерності.

Сучасний педагог, який прагне до майстерності, має бути творчою особистістю, творчим вчителем, а його творчість є необхідною умовою руху до педагогічної майстерності. Високого рівня майстерності викладач досягає не лише за наявності певного рівня педагогічної творчості, але й за рахунок сформованості та розвитку професійно значущих особистісних якостей, таких як сумлінність, завзятість, працелюбність, подолання труднощів, перетворення вміння на навички, тобто при накопиченні власного як життєвого так і педагогічного досвіду.

Отже, педагогічна майстерність нерозривно пов'язана із професійним і загальним самовдосконаленням особистості майбутнього викладача, з розвитком його здібностей, поглибленням психолого-педагогічних знань і вмінь. Вона залежить від його творчої активності, пошуково-перетворювальної діяльності у навчально-виховному процесі.

Розкриття професійно-педагогічного потенціалу ґрунтується на потребі в творчій самореалізації особистості, свідомому пізнавальному інтересі й самоідентифікації студентів.

Самореалізація особистості відбувається в процесі виконання певної діяльності. Так, на переконання М.О. Морозової готовність до самореалізації в навчальному процесі — це стійка характеристика розвитку студентів, що відображає сукупність якостей і властивостей необхідних для розкриття сутнісних сил і опредметнення потенціалу особистості. Беручи за основу внутрішню мотивацію та професійно-педагогічні вимоги, О.Г. Пронічкіна визначає готовність студентів до творчої самореалізації як сукупність природних можливостей студентів і набутого досвіду творчої самореалізації в педагогічному процесі ВНЗ.

Ми визначаємо готовність майбутнього викладача до творчої самореалізації як складне особистісне утворення, що є сукупністю мотивів, цінностей, знань, умінь і певних якостей особистості, які спрямовані на задоволення потреби в саморозвитку і самовдосконаленні та свідчать про рівень її підготовки до успішної реалізації своїх творчих здібностей у майбутній педагогічній діяльності.

Процес формування готовності студентів до творчої самореалізації ґрунтується і частково залежить від того, що потреби в оволодінні професією повинні збігатися з їх психічними і психофізичними можливостями в оволодінні професійно значущими знаннями, вміннями та навичками,

а також здібностями застосовувати їх у майбутній діяльності. Сукупність цих факторів певною мірою може підвищити ефективність підготовки майбутнього викладача економіки.

Гайдулін О. О., канд. філос. наук,
канди. юрид. наук, доцент,
кафедри міжнародного та європейського права

МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРАВА (LAW AND ECONOMICS) В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДЕННЯ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Останнім часом на ринку консалтингових послуг отримують усе більше поширення аналіз та експертиза контрактів. Пропозиція таких послуг пов'язується з наданням професійних рекомендацій щодо усунення можливих винайдених фінансових і правових ризиків. Отже, в такий спосіб презюмується істотний зв'язок між фінансовим змістом та юридичним оформленням контракту.

Цю процедуру економіко-правової експертизи врегульовує Міжнародна організація зі стандартизації (англ. International Organization for Standardization, ISO), яка періодично видає міжнародні стандарти менеджменту якості (наступним має стати ISO 9001:2015).

Так, документ ISO 9001: 2000 інтерпретує «Аналіз контракту» (Contract Review) як систематичну діяльність, що здійснюється до підписання контракту з метою переконатися, що вимоги до якості продукції (послуги) точно визначені, позбавлені двозначності, документально оформлені і можуть бути виконані [1].

Така практична діяльність у сфері системного, економіко-правового консалтингу потребує відповідного теоретичного обґрунтування. На жаль, в Україні напрями комплексних економіко-правових досліджень ініціюються переважно вченими-економістами. Найбільших результатів досягла наукова школа, що сформувалася в Національному університеті «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серед ініціаторів створення цього нового напрямку наукових досліджень Д. О. Вовк, О. А. Гриценко, І. А. Єфіменко, С. М. Макуха, Л. М. Павловська, Н. П. Ульянова та ін.

В Об'єднаній Європі та в США розгорнуті систематичні дослідження на межі економіки та юриспруденції. Цей науковий напрям отримав назву *економічний аналіз права* (*law and economics* або *economic analysis of law*).

Початок таким дослідженням поклала стаття Рональда Коуза «Проблема соціальних витрат», після написання якої автор став лауреатом Нобелівської премії з економіки 1991 року [2, с. 87–141], а головна ідея цієї публікації отримала назву «теорема Коуза».

Найбільш систематизовано науковий метод економічного аналізу права викладений засновником позитивної економічної теорії права Річардом Познером, суддею Верховного суду США, який в 1972 році видав свою фундаментальну працю «Економічний аналіз права» [3; 4]. Останнім часом вагомий внесок у цьому напрямі наукових досліджень зробили американські економісти Дуглас Сесіл Норт (Лауреат Нобелівської премії з економіки 1993 р), Олівер Вільямсон та Елінор Остром (Нобелівські лауреати 2009 р. у цій же номінації). Для Західній Європи показовими є спроби комплексного соціально-економічного та психологічного аналізу проблеми неуніфікованого контрактного права держав — членів ЄС як бар'єра для подальшого розвитку євrorинку [5].

На жаль, у нашому університеті, який є визнаним лідером економічної освіти в Україні, питанням розвитку економічного аналізу права належної уваги не приділяється. Варто поряд з генерацією різноманітних формально-дидактичних інновацій звернутися до наповнення навчального матеріалу новим змістом. У цьому плані було б доцільним для студентів юридичної спеціальності (за всіма магістерськими програмами) запровадити новий елективний курс «Економічний аналіз права (*law and economics*)».

В умовах демографічного спаду варто звернути більше уваги на так звану курсову підготовку або перепідготовку кадрів. Це певним чином відповідає головній ідеї, закладеній у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про заходи сприяння підприємствами в організації професійного навчання кадрів на виробництві», на виконання якого розроблено «Положення про професійне навчання кадрів на виробництві» (затверджено спільним наказом Міністерства праці та соціальної політики та Міністерством освіти і науки України від 26.03.2001 № 127/151). Здійснення такої перепідготовки кадрів пропонується організовувати в модульного професійного навчання економічно активного населення в Україні [6, с. 201].